VZGOJA ZA LJUBEZEN DO DOMOVINE IN DRŽAVE

Imamo svojo državo Slovenijo

MEDNARODNA KONFERENCA 2020

Društvo katoliških pedagogov Slovenije (DKPS) je uspešno in odmevno pripravilo 2. mednarodno konferenco Vzgoja za ljubezen do domovine in države in jo naslovilo Imamo svojo državo Slovenijo. Posvetili smo jo praznovanju 30. obletnice plebiscita in samostojnosti Slovenije. Konferenca je 21. 11. 2020 potekala prek spleta, s pomočjo OŠ Radlje ob Dravi, udeležilo se je je 70 sodelujočih. Poleg plenarnih predavanj smo prisluhnili 29 primerom šolske prakse s področja družboslovja, naravoslovja, z matematično-tehniških področij in športa. Program smo dopolnili z glasbenoumetniškimi presežki glasbenih poustvarjalcev.

Začeli smo s himno Republike Slovenije, ki jo je zapel basbaritonist **Marcos Fink**, in nadaljevali s predavanji. Prehode med predavanji smo napolnili s slovenskimi ljudskimi in umetnimi pesmimi ter samospevi v izvedbi že imenovanega basbaritonista, ki se mu je pridružila mezzosopranistka **Bernarda Fink**. S himno Slovenija v svetu[1] smo konferenco zaključili. Sledili so le še povzetki in evalvacija.

1 Besedilo je napisal Marko Kremžar, Slovenec iz Argentine, glasbo pa Jože Osana, prav tako Slovenec, ki je živel v Kanadi. Besedila in napeva himne Slovenija v svetu v Sloveniji še marsikdo ne pozna. Vsebinska sporočilnost je močno povezana tudi s cilji in z vsebino konference.

Nekaj poudarkov iz dopoldanskih predavanj

Dr. Zoran Medved je spregovoril o mediatizaciji – vlogi medijev pri ustanavljanju države – in današnjem vrednotenju tega dosežka. Predavatelj je predstavil vlogo in moč medijev v procesu osamosvojitve Slovenije in njihovo vlogo do današnjih dni, ko nam mediji vsiljujejo vrednote, med katerimi je domoljubje zapostavljeno. Mediji postajajo in tudi so kapital publicitete, politika pa je njihov kapital. Izpostavil je željo dr. Pučnika izpred 30 let, ki si je prizadeval, da bi v Sloveniji premagali to prakso ter dosegli stanje, v katerem ne bi nobeni stranki dopuščali lastništva nad mediji. Politične stranke, ki zmagajo na volitvah, morajo imeti pravico do upravljanja z državo v dobro

SLOVENIJA V SVETU

Slovenija, zapojmo ti
iz polnega srca!
Naj pesem naša zadoni
prek zemlje do neba!

Slovenija, naš skupni dom
med biseri sveta,
z lepoto te obdal je Bog
od morja do gorá.

Slovenija, moj dom brez mej,
ker nosim te s seboj,
kjer rod je moj, kjer sin je tvoj,
tam si Slovenija.

Moj narod svobodnjakov rod,
si kneze voli sam,
mučencev je junakov plod,
ki ne boji se ran.

Iz tisočletnih korenin
poganja naša rast.
Resnico ljubimo in mir,
svobodo, vero, čast!

Slovenija, moj dom brez mej,
ker nosim te s seboj,
kjer rod je moj, kjer sin je tvoj,
tam si Slovenija.

vseh, ne smejo pa imeti pravice do lastninjenja države in državljanov. Državljani se ne smemo vdati. To je ilustriral s pregovorom: *Kapljica ne izdolbe in ne spodnese kamna z močjo, temveč z vztrajnostjo.*

Pravna izhodišča samostojnosti in suverenosti je **dr. Borut Holcman** predstavil s pogledom v zgodovinski razvoj in to povezal s sedanjo stvarnostjo v Sloveniji. Poudaril je, da imajo pravna država, suverenost in neodvisnost resničen, stvaren in življenjski pomen. Nakazal je časovni trak oblikovanja zahodne civilizacije. Vrednote naše civilizacije so se postopoma oblikovale kot osnova za pravno oblikovanje družbe in države. Z oblikovanjem družbenih skupnosti, utemeljenih na vrednotah in preoblikovanih v pravne norme, so te skupnosti postajale bolj ali manj prijetne za življenje ljudi, na tej podlagi so ljudje lahko razbrali in usmerjali ravnanje posameznika in celotne skupnosti. Skupnosti so postavile jasno vrednotno lestvico, prevedeno v pravne norme, zato so te nad pravom. Vrednote pomagajo posamezniku in skupnosti, da suvereno zaživita, država pa mora s svojimi pravnimi akti zavarovati te vrednote. Suverenost in pravna država je torej civilizacijska pridobitev. Na pomembna mesta v državi je zato treba postavljati kompetentne ljudi, ki znajo upravljati s temi civilizacijskimi pridobitvami. Politika mora delovati v korist vsakega človeka. Kot predavatelj zgodovine prava in pravne države je dr. Holcman spregovoril še o izkušnjah pri delu z mladimi. Mladi si želijo dialoga z vrednimi posamezniki in skupinami, s katerimi bi se identificirali. Obžalujejo, ker ne uspejo vedno najti ljudi, s katerimi bi se poglobljeno pogovarjali. Tu vidi veliko vlogo učiteljev. Biti učitelj ni le služba in poklic, biti učitelj je poklicanost.

Predsednik Državnega sveta RS **Alojz Kovšca** je spregovoril o *državnih simbolih in identiteti*. Poudaril je pomen razlikovanja med pojmoma domoljubje in nacionalizem in to povezal z maloštevilčnostjo in obenem veliko ustvarjalno močjo naroda, kakršen je slovenski. Opozoril je na relativizacijo dogodkov iz časa osamosvojitve in poudaril velik pomen državljanske in domovinske vzgoje. Slovenija je lahko vsem ljudem dom, vprašanje pa je, komu je lahko domovina. Izrazil je svoje videnje in čutenje pojmov domoljubje in nacionalizem. Nacionalist postavlja na prvo mesto sebe in druge izključuje, pri domoljubju tega ni. Domoljub aktivno ohranja svoje korenine, tradicijo, simbolne prvine svoje kulture, po katerih se razlikuje od drugih. Tako vzgaja svoje potomce in nanje prenaša kulturno izročilo. Učitelji imajo pri tem ključno vlogo. Virtualna omrežja v današnjem času mladim posredujejo številne informacije, prezrejo pa tradicionalne vrednote. Mladi so v virtualnem svetu zelo vešči, odpovedo pa v realnem svetu. V njem se izgubljajo, zato jih moramo opozarjati, da realni svet deluje po drugačnih zakonitostih. Stiki z živimi ljudmi zahtevajo drugačno logiko kot tehnične naprave. Če gre kaj narobe, se lahko v virtualnem svetu hitro popravi, v realnem pa to ni možno, vsaj hitro ne. Šola mora mlade socializirati za življenje v realnih skupnostih, v katerih bodo morali delovati. Naj učitelji mladim postanejo 'internetne zvezde'.

Šola ima zelo zahtevno, toda rešljivo nalogo. **Dr. Vilma Brodnik** je to potrdila v predavanju *Poučevanje zgodovine nastanka samostojne Slovenije in identitete naroda pri pouku zgodovine.* Zelo natančno in slikovito je predstavila zgodovinski proces nastajanja samostojne Slovenije in možnosti za spodbujanje identitete naroda pri učnih urah zgodovine v celotnem slovenskem izobraževalnem sistemu. Nakazala je zgodovinsko pomembne prelomnice, pojasnila razmere v družbi v 19. in 20. stol., in sicer s posebnim ozirom na stanje v državi SFR Jugoslaviji, ki so v devetdesetih letih končno pripeljale do družbenega in političnega preobrata ter nastanka samostojne in suverene države Republike Slovenije. Vse te prelomnice so predvidene in vključene v učne načrte za pouk zgodovine. Obstaja dovolj vsebinskih iztočnic za učitelje, ob katerih le-ti lahko spodbujajo in razvijajo domoljubje pri učencih in dijakih v celotni izobraževalni vertikali. Predstavila je tudi veliko konkretnih didaktičnih idej za spodbujanje in razvijanje domoljubja, kot so šolske razstave, razstave v lokalnih skupnostih, razni natečaji, terensko delo, povezano z zgodovinskimi vsebinami, izobraževalni filmi, grafične novele, projektno učno delo, e-časovni trakovi, e-plakati, muzejsko delo ipd. Omenjeni pristopi omogočajo učiteljem zanimiv pouk in vključevanje vseh učencev tudi v etnično raznolikih razredih. Veliko zanimivih usmeritev za učiteljevo konkretno delo z učenci je predavateljica nanizala v strokovnem prispevku, ki je objavljen e-zborniku. Učitelji so avtonomni in si lahko znotraj učnega načrta sami razporedijo učno snov tako, da učence podrobno seznanijo z osamosvojitvijo Slovenije in poiščejo načine, kako jim posredovati vrednote domoljubja.

Agica Holecz, Slovenka in ravnateljica dvojezične šole iz Porabja, je predstavila prizadevanje Slovencev v Porabju, da bi ohranili porabsko narečje, ki je povezovalni člen in temelj njihove oz. slovenske identitete na tem območju. Bogato kulturno dediščino mladim posredujejo v šoli in v verskem življenju v porabščini in knjižni slovenščini. Premorejo tudi medije: tednik Porabje, slovenski Radio Monošter in slovensko oddajo *Slovenski utrinki* na madžarski televiziji. Združeni so v dve skupnosti: v Zvezo Slovencev na Madžarskem s sedežem v Monoštru in Državno slovensko samoupravo s sedežem na Gornjem Seniku. Poleg dvojezičnega pouka v slovenskem in madžarskem jeziku organizirajo še druge dejavnosti v slovenščini, pri katerih mladi spoznavajo slovenske običaje in prevzemajo slovensko kulturno izročilo. Slovenske šole iz Porabja so povezane s slovenskimi šolami v Sloveniji.

Zamejci – ena domovina, dve državi je naslovil svoje predavanje **Ivo Jevnikar**, novinar in publicist iz Trsta. Predavatelj je pojasnil je svoj pogled na pojme, kot so narod, država, narodnost, državljanstvo, manjšina, zamejstvo, matica, saj zaradi različnega razumevanja njihove vsebine prihaja tudi do nesporazumov. Slovenci, ki živijo v mejah Republike Italije, so po narodnosti Slovenci in so del slovenskega naroda, spadajo pa v Italijo in njihovo državljanstvo je italijansko. Njihova domovina je Slovenija, ki obsega ves slovenski naselitveni prostor, ne glede na državne meje. Narodnostno mešani kraji v zamejstvu pa so tudi del domovine sosednjega naroda. Na račun odnosa medijev in šole do rojakov zunaj Republike Slovenije smo slišali tudi nekaj kritičnih besed. V tej povezavi je predavatelj pohvalil DKPS, ki je organiziralo konferenco o vzgoji za ljubezen do domovine in države. Država Slovenija lahko veliko stori za večjo povezanost vseh Slovencev, šibitev domoljubja in zanimanja za rojake zunaj Republike Slovenije pa po predavateljevih besedah kaže na »*zaskrbljujoče širše stanje duha, ki je zajelo ves narod in kliče po spremembah in preusmeritvah*«. Slovenci v Italiji so bili v preteklosti objektivno na slabšem, ker niso mogli imeti možnosti za nemoten razvoj narodne zavesti, jezika, kulture in javnega življenja. Matična država je moralno, materialno in policijsko diskriminirala manjšinski del slovenske skupnosti, ki ji ideološko ni ustrezal. Slovenska Cerkev pa je v zamejstvu opravila in opravlja pomembno nalogo, pomagala je ohranjati slovenstvo,

Udeleženci konference na video konferenci Zoom.

slovenske medije in šolski sistem. Iz Slovenije so deležni politične in diplomatske pomoči ter skrbi in finančne podpore Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu.

Primeri dobrih učnih praks

V popoldanskem delu konference so učitelji v štirih delovnih skupinah predstavili 29 primerov dobre prakse. Tu omenjamo le nekaj izkušenj, ki so povezane s področjem poučevanja zgodovine:

- Prisluhnili smo, kako so učenci od svojih staršev, starih staršev, prastaršev skozi njihove pripovedi in pričevanja spoznavali doživljanje osamosvajanja Slovenije. Ti viri so za učence zelo prepričljivi, saj poleg dejstev posredujejo tudi čustva, ta pa so pomembno vezivo, ki mlademu človeku zagotavlja dolgoročno pomnjenje.
- Z uresničitvijo ideje o raziskovanju dogodkov, povezanih z vojno za Slovenijo, ki so ji učitelji dali potrebno pedagoško strukturo in podporo, so učitelji omogočili ustvarjalno medgeneracijsko sodelovanje. Mnogim udeležencem osamosvojitvene vojne so ponudili možnost, da s svojimi otroki in vnuki spregovorijo o svoji vlogi v takratnem dogajanju. Ob tem so spoznali tudi lokalne zbiratelje vojaških uniform ter orožja, predvsem pa so razširili in poglobili poznavanje osamosvojitvenega procesa, ki je privedel do samostojne države Slovenije.
- Zgodovina je lahko učiteljica življenja, ko so sicer suhoparna dejstva povezana v zanimive zgodbe, katerim učenci z zanimanjem prisluhnejo in jih tudi z lahkoto pomnijo. Učitelj je s pomočjo zgodb opozoril, da občutek večvrednosti onemogoča učenje in spoznavanje (zgodba o znanem jezikoslovcu Danielu Everettu), enako kot je za usvajanje težjih vsebin pomembno prevzemanje odgovornosti (zgodba o pisatelju A. P. Čehovu).

Slišali smo še vrsto drugih navdihujočih primerov. Ljubezen do domovine izziva ustvarjalnega duha in učitelji znajo to dobro vključiti v pouk, v kateri koli predmet. Vse na konferenci predstavljene primere dobrih učnih praks lahko najdete v e-zborniku, ki je izšel ob tej priložnosti in je dostopen na spletni strani DKPS (https://www.dkps.si/fileadmin/user_upload/Zbornik_MK_2020.pdf) in v Cobissu. Zbornik obsega 320 strani ter prinaša vrsto primerov iz prakse, ki so lahko v pomoč tistim, ki želijo pri svojem delu krepiti vrednote domoljubja. Poseben čar prispevkov v zborniku je, da zajemajo vse stopnje izobraževanja mladoletnih: predšolsko vzgojo, osnovne šole ter poklicne in srednje šole. E-zbornik *Vzgoja za ljubezen do domovine in države: Imamo svojo državo Slovenijo* je tudi tokrat uredila Erika Ašič.

Možnosti za povezovanje

Deležni smo bili tudi predstavitve dejavnosti v okviru pedagoške sekcije znotraj VSO (Združenje za vrednote slovenske osamosvojitve). Mag. Mojca Škrinjar je povedala, da si prizadevajo med mladimi širiti zavedanje o osamosvajanju Slovenije in o pomenu samostojne države Slovenije. Želijo si, da bi vrednote slovenske osamosvojitve postale del vrednotnega sistema mladih, ki bi v svoji domovini Sloveniji radi živeli ter aktivno prispevali k njenemu razvoju za dobrobit celotne družbe in slehernega človeka. Nakazane so bile odlične možnosti za povezovanje z učitelji oz. vključevanje primerov šolske prakse na razstave v okviru pedagoške sekcije VSO.

Vzgoja za ljubezen do domovine in države prek obeh možganskih polovic

Učitelji si prizadevamo učencem posredovati znanje in veščine, ki jim pomagajo celostno živeti, razumeti in sprejemati svet. Zato smo programu dodali glasbeno razsežnost, ki se dotika naših čustev. Prisluhnili smo slovenskim ljudskim in umetnim pesmim, ki so zgovorne zaradi besedil in glasbenih sporočil. Krona glasbenega prispevka je bila visoka umetniška interpretacija basbaritonista Marcosa Finka, ki je vrhunski interpret, igralec in umetnik, in njegove sestre mezzosopranistke Bernarde Fink. Oba sta nastopala na pomembnih opernih in koncertnih odrih po svetu in spadata med najuspešnejše vokalne interprete slovenskega rodu. Rodila sta se v slovenski izseljenski družini v Argentini ter živela v sicer številčno majhni skupnosti, toda prepoznavni po izjemnih prizadevanjih in darovih njenih ljudi različnih poklicev in darov. Slovenska skupnost, iz katere sta odšla v svet, je obstala, še več, presegla je meje skupnosti in postala prepoznavna v svetu. Tudi v DKPS si prizadevamo, da bi mladi začutili vrednost svojih korenin, jih ohranjali ter bili nanje ponosni.

Ljudska pesem – miniaturna zgodba, pomembna za vzgojo

Ljudske pesmi in samospevi so prave miniaturne zgodbe, ki nas vabijo, da jih vključimo v pouk; v učno uro zgodovine, geografije, slovenščine, umetnostne zgodovine, športa itd. Vključimo jih lahko tudi v program kulturne prireditve, v razredno uro, v uro dela s starši svojih učencev, v program tematske strokovne ekskurzije, izlete. Z njimi lahko začenjamo ali zaključujemo učno uro, vstopamo v določeno zgodovinsko obdobje, učence povabimo k razmišljanju o socioloških vsebinah izbrane dobe ipd. Te zgodbe pričajo o gospodarskih, socialnih in družbenih razmerah časa, nakazujejo načine komunikacije med mladimi in starejšimi, iz njih vejejo vrednote časa in naroda, posameznika in skupnosti. Iz njih izstopajo vrednote, ki so se kalile skozi čas, ker so imele težo. Vse drugo je na poti skozi zgodovino odpihnil veter.

Vrhunski interpret Marcos Fink je o ljudskih pesmih povedal: »*Vsaka pesem pripoveduje različne zgodbe, ki nas povežejo z našimi predniki. Te zgodbe so včasih zelo univerzalnega značaja, pa tudi zelo specifične za naš prostor in čas. Vsa sinergija duha, ki je potrebna od nastanka besedila pesmi, navdiha skladatelja, ki pesmi dá glasbeno obliko, do pevca poustvarjalca. Poustvarjalec vključi ves svoj čustveni in intelektualni potencial in skupaj s pianistom spremljevalcem dá interpretaciji pričevalski značaj. Tudi poslušalec je pomemben, saj pesem lahko doživi kot umetnino, prek katere lahko celo pride do katarze in očiščevanja lastne duše, nato do pedagoga, ki povabi učence k poslušanju, k razmišljanju in opisu občutkov, do kritičnega ocenjevanja pesmi na spoštljiv način.*«

Namesto zaključka

Od udeležencev smo dobili pozitivno informacijo. Verjamemo, da se je konferenca marsikomu vtisnila v spomin tudi zaradi izjemnih interpretov slovenske ljudske pesmi. Oba umetnika sta lahko tudi nam zgled in ponos, da smo del slovenske skupnosti. Skupaj smo prispevali k praznovanju 30-letnice samostojne države Slovenije ter k širjenju zavesti o pomenu domoljubja za posameznika in za narod kot skupnost.

Dragica Motik,
članica DKPS in Organizacijskega odbora za pripravo 2. mednarodne konference

Erika Ašič,
urednica e-zbornika 2. mednarodne konference

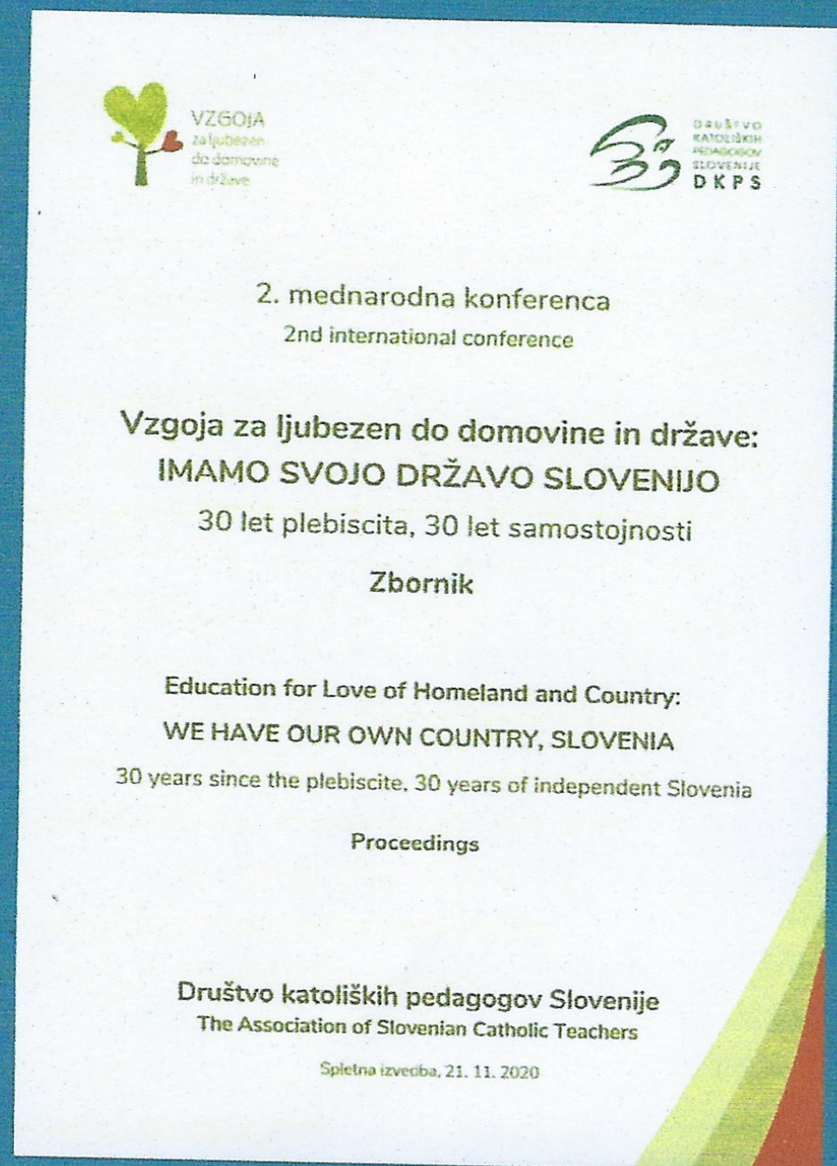

Zbornik druge mednarodne konference ***Vzgoja za ljubezen do domovine in države*** z naslovom ***Imamo svojo državo Slovenijo*** je dostopen na povezavi https://www.dkps.si/fileadmin/user_upload/Zbornik_MK_2020.pdf